

Dansk resumé.

Motivation for og formålet med undersøgelsen

Undersøgelsen tog udgangspunkt i en analyse af det teoretiske grundlag for mine seks tidligere publicerede artikler og kapitler. Tre forskellige perspektiver blev identificeret: et psykodynamisk, et humanistisk-eksistentielt og et musikcentreret. De enkelte publikationer forsøgte typisk at forbinde to af disse perspektiver. Motivationen for og formålet med den nye undersøgelse stammer – ligesom den kliniske protokol og forskningsspørgsmålene – i alt væsentligt fra dette teoretiske grundlag.

Hovedtemaerne i de seks publikationer blev også identificeret og beskrevet. De første fire publikationer beskæftiger sig alle med et centralt tema: etableringen af en teoretisk forståelse af musikkens rolle og funktion inden for klient-musik-relationen i Guided Imagery and Music (GIM). De to sidste publikationer gør rede for de vigtigste af de modifikationer af The Bonny Method of Guided Imagery and Music (BMGIM), som jeg gennem mange års kliniske praksis har udviklet i forhold til voksne klienter med diagnoser relateret til forstyrrelser af stemningsleje, angstproblemer og misbrug. Disse to temaer – fokuseringen på klient-musik-relationen og GIM-modifikationer – blev kombineret i denne undersøgelses kliniske protokol: musikcentreret GIM.

I gennemgangen af GIM-litteraturen omtales en række tekster, i hvilke musikken identificeres som ”co-terapeut” inden for den terapeutiske trekant (musik, klient, terapeut), mens der ikke fandtes litteratur om musikken som ”primær terapeut”. Bl.a. derfor blev nærværende undersøgelse tilrettelagt som en undersøgelse af musik-centreret GIM som en modifikation af GIM, der understreger musikkens primære status. Musik-centreret GIM er en modifikation af BMGIM, som i den undersøgelses sammenhæng defineres af de to modificerende elementer: musikvalg og strategier for guidning. Musik-centreret GIM karakteriseres gennem anvendelsen af et musikprogram, som inkluderer gentagelser af udvalgte klassiske musikstykker/satser i en interaktiv proces mellem en klient og en guide, som primært anvender musik-centrerede interventioner i sin guidning.

Musik-centreret GIM blev udviklet som et svar på mine klienters kliniske behov. Eller mere præcist formuleret: udviklingen var baseret på *min* forståelse af klienternes behov. Mine publikationer udtrykker *mit* perspektiv, mens mine klienter ikke kommer direkte til orde i disse publikationer. Dette fører til to spørgsmål: Hvad er mine klienters perspektiv på sagen? Hvordan oplever *de* musikken i en GIM session? Disse spørgsmål var den primære årsag til min

beslutning om at indsamle verbale data fra klienter via kvalitative interviews, som gav dem mulighed for at formulere deres perspektiv i en udvidet narrativ form. Således blev undersøgelsens formål fastlagt til at være: en undersøgelse af klient-perspektivet på musikoplevelsen i Musik-centreret GIM.

Forskningsspørgsmål

Forud for den empiriske data-indsamling gennemførte jeg en hermeneutisk undersøgelse af min forforståelse af fænomenet Musik-centreret GIM. Dette skete i form af en selvanalyse baseret på computerprogrammet RepGrid og to spørgsmål: *Hvordan definerer jeg Musik-centreret GIM?* og *Hvilke kliniske intentioner ligger til grund for Musik-centreret GIM?* RepGrid analysen synliggjorde mine mere eller mindre ubevidste tanker og fordomme om Musik-centreret GIM.

Jeg gennemførte herefter et pilotprojekt med en GIM-erfaren klient. Pilotprojektet var et afgørende element i udviklingen af metoden til dataindsamling og dataanalyse. Et yderligere udbytte af pilotprojektet var den endelige formulering af undersøgelsens tre forskningsspørgsmål:

1. *Hvordan oplever undersøgelsesdeltagerne musikdelen af en Musik-centreret GIM-session?*
2. *Hvordan forstår deltagerne musikoplevelsen i en Musik-centreret GIM-session?*
3. *Hvordan forstår jeg selv musikoplevelsen i Musik-centreret GIM?*

Metode

Fordi formålet var at undersøge klientperspektivet besluttede jeg som deltagere at rekruttere velfungerende voksne klienter, som kunne bidrage med indholdsrigte beskrivelser af deres musikoplevelser. Jeg udvalgte seks raske, velfungerende voksne med forskellig GIM-erfaring. I dobbeltrollen som kliniker/forsker gav jeg hver af de seks deltagere en Musik-centreret GIM-session. Den musikcentrerede GIM-session bestod af BMGIM-sessionens fem traditionelle faser: præludium (samtale), induktion (afspænding), musikrejse (musiklytning i en let ændret bevidsthedstilstand, med dialog mellem klient og guide), tilbagevenden til normal bevidsthedstilstand (inkl. evt. mandala-tegning) og postludium (samtale).

Fremgangsmåde

Nedenstående oversigt viser det musikprogram, der blev anvendt til hver enkelt deltager. Derudover indeholder hver sessionsrapport en mandala-tegning og en narrativ fremstilling af billeddannelsen i musikrejsen ("indholdet" af deltagerens oplevelser under musiklytningen).

MUSIKPROGRAMMER (med angivelse af gentagelser)**Hillary**Faure *Pavane*Debussy *String Quartet, Andantino*Copland *Rodeo, Corral Nocturne*: 4 gennemspilninger**John**Rodrigo *Concierto de Aranjuez, mvt 2*: gennemspilninger**Nancy**Wagner *Siegfried Idyll*Mozart *Vesperae Solemnes, Laudate Dominum*: 3 gennemspilninger**Deval**Bach (orchestrated) *Prelude in Eb minor*Beethoven *Violin Concerto, mvt 2*: 2 gennemspilningerMascagni *Cavalleria Rusticana, Regina Coeli*Canteloube *Songs of the Auvergne, Brezairola*: 3 gennemspilninger**Michelle**Beethoven *Piano Concerto #5, mvt 2*: 3 gennemspilningerSchumann *Funf Stucke im Volkston, Langsam***Bill**Respighi *Pines of Rome, Gianicolo*Strauss *Death and Transfiguration, Transfiguration*Brahms *Symphony #3, mvt 3*: gennemspilningerDebussy *Danses Sacred and Profane*

Efter GIM-sessionen gennemførte jeg et interview med hver enkelt deltager om oplevelserne i musikdelen af deres session. Deltageren hørte uddrag af musikprogrammet fra sessionen, samtidig med at jeg læste uddrag af rapporten om billeddannelsen. Der blev anvendt en semistruktureret interview-guide.

Resultater

Samtlige data – de seks GIM-sessioner og de seks interviews – blev analyseret ud fra den hermeneutiske metodes spiralformede logik med henblik på at besvare de tre forskningsspørgsmål. Analyserne har flere lag og præsenteres som seks vertikale case studies, hvor hver case belyser den pågældende deltagers unikke perspektiv. I en efterfølgende flerlaget vertikal analyse afdækkes min forståelse af deltagernes musikoplevelser i form af et narrativ om

de musikalske episoder og den musikalske overføring hos hver enkelt deltager. Den musikalske overføringsrelation kan for hver enkelt deltager formuleres således:

- Hillary oplevede musikken som en magtfuld autoritet, der krævede underkastelse
- John oplevede musikken som en viis bedstefar, han måtte lytte med stor opmærksomhed
- Da Nancy oplevede musikkens skønhed, ønskede hun at blive ligesom den
- Musikken førte Deval i en bestemt retning, som han nødvendigvis måtte følge
- Musikken fortalte Michelle en historie, som hun var nødt til at forstå
- For Bill var musik en kilde til nydelse, men han kunne ikke bruge den valgte musik

Herefter gennemførte jeg en flerlaget horisontal, dvs. sammenlignende analyse af deltageres oplevelser, som kan sammenfattes i 13 temaer – der samtidig udgør svaret på forskningsspørgsmål 1 og 2:

1. Deltageren etablerede et personligt forhold til musikken
2. Musikken skabte opmærksomhed omkring en specifik intrapsykisk konflikt
3. Musikken fremkaldte et nyt, brugbart perspektiv på konflikten/problemet
4. Musikken blev mødt med respektfuld opmærksomhed
5. Musikken angav en retning for processen
6. Deltageren kunne stole 100% på musikken
7. Musikken fremkaldte en dyb receptiv, transpersonlig oplevelse
8. Musikken åbnede døren til det sande selv
9. Musikken rummede et budskab om at acceptere hidtil marginaliserede aspekter af selvet
10. Musikken fremkaldte en kropslig oplevelse
11. Musikken fremkaldte en her-og-nu-oplevelse
12. Musikken blev oplevet som noget æstetisk smukt
13. Deltageren smeltede sammen med musikken

Disse temaer kan sammenfattes i forhold til deltagerne på følgende måde:

Alle deltagere omfattede musikken med respektfuld opmærksomhed, og musikken angav en retning for deres sessions forløb. *Alle GIM-erfarne deltagere* fik gennem musikken en transpersonlig oplevelse. Fordi musikken for dem var æstetisk smuk og fuldt troværdig kunne de gå ind i en meget dyb lytteoplevelse, der kunne mærkes i kroppen. Denne oplevelse førte til en accept af hidtil marginaliserede selv-aspekter, gav adgang til deres positive kerneselv og

fremkaldte i nogle tilfælde en her-og-nu-oplevelse eller en oplevelse af sammensmeltning med musikken.

De to GIM-uerfarne deltagere etablerede ikke en personlig relation til musikken, og de fik ingen transpersonlig oplevelse. Deres musikoplevelser førte imidlertid til ny indsigt i sessionens postludium (den afsluttende samtale). Den ene oplevede musikken som æstetisk smuk, og da hun i postludiet følte sig forbundet med den, fik hun indsigt i en intrapsykisk konflikt. Den anden kunne slet ikke etablere en personlig relation til den valgte musik, men i postludiet var han alligevel i stand til at identificere flere intrapsyriske konflikter som krævede mere opmærksomhed.

I en afsluttende horisontal analyse har jeg sammenfattet *mit* personlige perspektiv i en koncentreret beskrivelse af en todelt musik- og billeddannelsesproces, som samtidig udgør besvarelsen af forskningsspørgsmål 3:

I de undersøgte musik-centrerede GIM-sessioner skabte gentagelserne af udvalgt musik og den musik-centrerede guidning en særlig lyttemåde hos klienten og gjorde klientens relation til musikken dybere. Forholdet til musikken blev dybere, når musikken blev oplevet som 100% pålidelig, som æstetisk smuk, som en vejviser, som noget man kunne smelte sammen med, som noget der skulle lyttes til med respektfuld opmærksomhed, og/eller som noget dybt hinsides det personlige selv. Klienten projicerede marginaliserede aspekter af det personlige selv over på musikken, men disse aspekter blev oplevet som om de kom fra musikken, ikke fra selvet. Når disse aspekter blev oplevet i musikken eller gennem billeddannelsen, kunne de accepteres som ønskelige og reintrojereres i den intrapsyriske verden, oplevet som en helt ny erfaring. I billeddannelsesprocessen blev disse aspekter oplevet som meddelelser om nødvendigheden af selv-accept, meddelelser fra eller om det ”sande” selv, ofte i form af kropslige oplevelser og/eller oplevelser af at være fuldt til stede her og nu. Hvis forholdet til musikken blev uddybet på den beskrevne måde, kunne denne projektion-introjektions-cyklus fuldendes hen imod slutningen af musikprogrammet, hvilket førte til en ny bevidsthedstilstand, hvor det ”nye” selv-aspekt kunne bydes hjertelig velkommen. Hvis forholdet til musikken forblev uændret gennem GIM-programmet, kunne denne cyklus ikke fuldendes. I disse tilfælde kunne andre terapeutiske mål indfries – f.eks. at få ny indsigt i eller nye perspektiver på psykologiske problemer – men der fandt ikke nogen bevidsthedstransformation sted. Sammenfattende kan man sige, at klientens bevidsthedstilstand og selvoplevelse blev transformeret eller ”omdannet” gennem Musik-

centreret GIM via en uddybet relation til musikprogrammet og en samtidig projektion-reintrojektions-cyklus gennem billeddannelsen.

Under dataanalysen blev der formuleret et fjerde forskningsspørgsmål: *Hvad er forskellen mellem Musik-centreret GIM og BMGIM?* For at besvare dette spørgsmål gennemførtes en systematisk analyse af GIM-transskriptionerne og interview-transskriptionerne, suppleret med to improviserede fokusgrupper, for at opnå en dybere forståelse af anvendelsen af de to GIM-modifikationer: musik-gentagelsen og den musikcentrerede guidning - og den terapeutisk intention med anvendelsen af dem. Denne kvantitative delanalyse indikerede visse tendenser i anvendelsen af de to modifikationer. I den kvalitative analyse blev der skelnet mellem tre typer musik-gentagelse: en musikorienteret, en transformationsorienteret og en introjektionsorienteret, ligesom der blev skelnet mellem fire interventionstyper i den musikcentrerede guidning: interventioner, hvor klienten blev opfordret til 1) at lytte opmærksomt til musikken, 2) at beskrive musikken, 3) at lade sig føre af musikken, 4) at knytte billeddannelsen til musikken. Den kvantitative næranalyse af anvendelsen af og intentionen med disse musik- og interventionstyper i de seks deltageres sessioner bekræftede, at formålet med modifikationerne var at deltageren fik mulighed for at etablere et mere intimt forhold til musikken og derigennem gøre det muligt for musikken at optræde som primær terapeut i sessionen. Interventionerne tjente til at holde fokus på musikken frem for på billeddannelsen, og når der opstod billeder at knytte dem til musikken igen, så musikken under alle omstændigheder var det centrale oplevelsesfokus. De to fokusgrupper, hvis deltagere var GIM-terapeuter og –studerende, bidrog med yderligere et perspektiv: musik-centrerede interventioner skaber en større intimitet, ikke bare i klient-musik-relation, men også i klient-terapeut-relationen og i terapeut-musik-relationen.

Svarene på de fire forskningsspørgsmål kan sammenfattes på følgende måde: Musik-centreret GIM fungerer på den måde, at musik-gentagelser og musik-centreret guidning gør musikken til den primære oplevelsesfaktor i GIM. Anvendelsen af de to modifikationer muliggør en uddybning af klientens forhold til musikken. I tæt sammenhæng med dette opstår der en projektion-reintrojektions-cyklus i forhold til billeddannelsen. Når disse forbundne processer optræder i forbindelse med et musikprogram sker der en transformation af klientens bevidsthed: en transpersonlig oplevelse kan forekomme. BMGIM og Musik-centreret GIM er to nært beslægtede musikterapi-metoder, der har bevidsthedstransformation som formål, og som tilstræber en uddybning af klientens forhold til musikken og selvet. Mens BMGIM transformerer

bevidstheden gennem udviklingen af indre forestillingsbilleder, sker transformationen af bevidstheden i Musik-centreret GIM gennem en uddybning af forholdet til musikprogrammet.

Undersøgelsens sidste kapitel diskuterer undersøgelsesresultaterne i forhold til mine tidligere publikationer og GIM-litteraturen. Undersøgelsens kliniske relevans diskuteres, og der formuleres et muligt nyt paradigme for GIM-uddannelsen. Undersøgelsens begrænsninger behandles, og der peges her bl.a. på de problemer der er knyttet til 1) det meget begrænsede deltagerantal, 2) deltagernes forhåndskendskab til forsker-klinikeren, 3) sessionens lidt diffuse setting og singulære karakter, 4) de uklare grænser mellem sessionen og interviewet, 5) den manglende undersøgelse af terapeutens rolle, 6) fraværet af metode-triangulering, og 7) at konklusionen ikke adskiller sig markant fra forskerens forforståelse. Afhandlingen afsluttes med forsigtige forslag til analoge generaliseringer af undersøgelsens resultater på case-niveau.

(oversættelse: Lars Ole Bonde)